može da odustane i vrati se na pola puta i prepusti mesto drugome; možda mogu i da se mimoiđu i da produži svaki svojim putem, ili da nastave zajedno), baš zato verujem da treba upoznati korene, pre nego oborimo stablo i ostavimo ružan panj.

I ova digresija je pokušaj da se *»odpluta izvan kritike. I više od toga: skretanje je samo po sebi kraj kritike«*, piše Liotar. Nemam razloga da mu ne poverujem. Između pozicije pesnika i pozicije kritičara *»postoji pomeranje, a ne prevazilaženje, skretanje, a ne kritika, događanje, a ne negativnost«*.

Želidrag Nikčević je prisutniji kao kritičar. Brojnost i učestalost književno—kritičkih napisa, naravno, ne mora da im daje primat. Iako takav govor o drugome može da skrene pažnju sa pesnika na sporedan kolosek. Za poetsku kompoziciju važe (ukoliko uopšte važe) drukčiji signali, skretnice i saobraćajni znaci. Od poezije i ne očekujem da nastupa tako bučno i po zadatim tračnicama, već onako kako i nastaje — u tišini. Što ne znači da nije u pitanju bujica (implicitna, inkompatibilna), jezičko nadiranje ili poniranje.

Prvu knjigu pesama *»Osećajna arhitektura«* Nikčević je objavio 1982. godine u ediciji *»Pegaz«*, a prošle godine drugu — *»Jezuitski koledž«*. I to bi bilo sve. Šezdesetak pesama (oko 500 stihova), bez obzira na homogenost i imanenciju, to, svakako, nije previše za nekog ko je rođen 1956. godine, u ovoj »eri dekadencije«, kad je kvantitet merilo efikasnosti. Nikčevićevo skromno i pritajeno poetsko prisustvo zaista je neuobičajeno za ovo doba za koje još Niče primećuje da je »brutalno, izveštačeno i nevino (idiotski)«.

Pesma *»Osećajna arhitektura«*, iz istoimene knjige, ne slučajno i prva, izuzetan je primer Nikčevićeve poetičke kompleksnosti:

gle zgrade omogućene pokretom otpora
gle univerzitetske arhitekture
(ah malim kraterom trčkaraju bolničarke)

Reč je o svojevrsnom »svedočanstvu poezije« (Česlav Miloš). Neću se upuštati u analizu pesnikovog straha i opčinjenosti, pred nečim što je prošlo, u onom sada, ali i pred onim što će doći. Da li je to uzbuđenost, nespremnost pred idejom koja oslobađa ili potčinjava? Ni grubost ni preosetljivost, već distanca prema vremenu, kako prošlom, tako i sadašnjem. *»Samo distanca u vremenu omogućuje nam da sagledamo stvarnost očišćenu od naših strasti«*, kaže Miloš. Na drugoj strani, Simona Vej, tvrdi: *»Distanca je duša lepota«*. U *»Osećajnoj arhitekturi«* Nikčević se *»udaljava delimično potresen«*, vrlo često uzmiče, pomera se, promiče, da bi shvatio *»situaciju«*, *»strah«*, *»teškoće koje se javljaju«*. Nikako patetičan, ali počesto *»ostrašćen«*, *»priljubljen«*, zbunjen kad uoči *»neočekivano jedinstvo«*. U tim trenucima, po meni, ostavlja najlepše pesme, poput: *»Šta su to žute divlje margarite«*, *»Priljubljen«*, *»Majka«*. Njima se pridružuju pesme iz druge knjige: *»Anđeo. Trava«*, *»Žena luda za medom«*, *»U sandalama«*, *»Prilika«*, *»Teret«*.

Najveći broj pesama, ipak, blizak je dosetki. Distanca je ovde u obliku ironije. Te pesme, ako tako mogu da kažem, poseduju čak i nekakav politički naboj. Takav poetski angažman u prvoj knjizi tek je u nagoveštaju, u pojedinim sintagmama, naslovima (*Situacija, Predlog za akciju, 1968, Razglednica iz Ljubljana, Obesim ti lepu sliku*). *»Jezuitski koledž«*, ukoliko ga shvatimo figurativno, žestoko je protiv pritvorstva, licemerstva svih vrsta. Nikčević ne ide na prvu loptu: ispod njegovog smeha i podsmeha uvek postoji i dublji smisao. Nije to samo bezazleno zezanje, već nešto što zadaje »rane od humora«. Bilo da je u pitanju *»Cirkus«*, *»Parada«*, *»Složno«*, *»Otadžbinski loto«*, *»Šćaše«*, *»Nekoliko udaraca«* ili neka druga pesma. Ni u ovim pesmama Nikčević ne izneverava Milošev zahtev, iako ponekad zadire u stvarnost ne vodeći računa o distanci, tako da otkida ponešto od uzburkanih strasti, ipak je to »produhovljena stvarnost«.

Poezija Želidraga Nikčevića (dopustite mi da izvedem ovakav zaključak) nije »sušta lepota« ni »sušta radost«; nije zapala u »melanholiju sopstvene prolaznosti«; nije ispunjena ni očajem koji nastaje u svetu punom praznih obećanja, izjalovljenih nada i neizbežne patnje. Treba je čitati, jer: kad nije imaginarna — ona je duhovita; protivrečna; nikako besmislena, ali ni previše racionalna; brižljivo satkana ili nemarno raskidana.

Pesnik ili kritičar — to nije više dilema. Jedno je esencija, a drugo sublimacija, oboje nasušna potreba. I to što uzvikujem na kraju, a što bi moglo da mi se vrati kao bumerang, čista je šala, nikako pokuda:

PESNICI, NE KRITIČARITE!
KRITIČARI, NE PESNIČITE SE!

iznevereno očekivanje

Jovan Nikolić: ĐURĐEVDAN BIGZ Beograd 1988. godine

saša radonjić

Podugo smo čekali novu, (drugu) pjesničku knjigu Jovana Nikolića. Gotovo šest godina. Obzirom na uobičajenu dinamiku objelodanjivanja novih djela savremenih autora, naročito mlađih generacija, ova pauza djeluje prilično iznenađujuće. I mada ona prikazuje pisca u svjetlu stroge ali i pozitivne selektivnosti ne mogu se oteti utisku da njeni produkti unekoliko iznevjeravaju horizonte očekivanja. Podsjetimo se, prva knjiga Jovana Nikolića GOST NIOTKUDA (KOV, Vršac) pojavivši se u periodu euforičnog bavljenja poetičkim rješenjima formalno-tehničke naravi, u potpunosti je iznenadila prizivanjem nepatvorenog tradicijski izdeterminisanog fona. Nalazeći čvrsta uporišta u neosimbolističkim iskustvima miljkovićevske provinijencije, Jovan Nikolić je tada sačinio sasvim uspjelu, uzbudljivu knjigu. Pravo osvježenje ponuđeno kroz prizmu ne tako poznatog romskog predanja.

Ne bi se moglo reći ni za knjigu ĐURĐEVDAN da je neuspjela, ali u svakom slučaju je po svojim mnogim obilježjima manje osvajajuća od prethodne. Od četiri ciklusa ove knjige jedino naslovni ĐURĐEVDAN djeluje potpuno konzistentno, prodorno i po tematsko-idejnim opredjeljenjima i po stilsko-jezičkim naznakama. No, i njegovu okosnicu konstituiše pet pjesama koje je autor transponovao iz svoje prethodne knjige: *Magija zvuka, Jabuka, Putovanje, Gost niotkuda* i *Zavet.* Naglasimo da su bar tri od njih — *Magija zvuka, Jabuka, Gost niotkuda* — vanredne vrijednosti. Njihova nova kontekstualizacija je uspjela i kao proizvod ima poseban kvalitet, ali izvan ovog ciklusa, na žalost, nećemo naći ni približno snažne trenutke u jednom nizu od pet ili šest tekstova. Tek gdjegdje J. Nikolić dotakne duboke note svog doista osobenog pjesničkog instrumentarija. Valja još spomenuti da su pojedine pjesme inače locirane u preostala tri ciklusa, *(Miris odsustva, Opisi praznina, Noćni čuvar)* po svom osnovnom impulsu mnogo bliže intonaciji ciklusa ĐURĐEVDAN, te je neobjašnjivo zašto ih autor nije tamo i smjestio. (npr. *Tabor* i *Fantomski bol)* Ovi ciklusi, iako bitno različiti po motivskim okružjima, u aksiološkom smislu su na približno istom nivou, što bi značilo da su bar za jedno koplje ispod apostrofiranog ĐURĐEVDANA.

Prvi ciklus, sa ne baš najsrećnije odabranim naslovnim sintagmama — *Miris odsusva,* uz intimističke predznake otvara prostor fantazmagorične ljubavne igre. Izdvojio bih jednu, doista sjajnu pjesmu *Uz tebe na zemlji.*

Ciklus OPISI PRAZNINE je svojevrsni melanž tekstova sa naglašenim socijalno-urbanim angažmanom i uspjelog autopoetičkog niza *Slepa ulica prema zapadu.* Napomenimo da se i ovdje nalazi jedna pjesma, koja je po logici stvari koju sam autor nameće morala biti u ciklusu Miris odsustva. Riječ je o pjesmi *Magla—žila.*

Poslednji ciklus knjige NOĆNI ČUVAR objelodanjuje sklonost pjesnika ka tradiciji mistike i ezoterije. Po izvjesnim rješenjima, otjelotvorenim kroz stapanje poetskog subjekta sa objektivnom stvarnošću i potom govora jezikom proročke dikcije vrijedne svake pažnje su pjesme *Isanjana slova* i *San fetusa.* Poklonike ove vrste zapisa iznenadit će eksplicitnost iskaza, na primjer u pjesmi Noćni čuvar.

Nova knjiga Jovana Nikolića ĐURĐEVDAN nije razočarala, no one koji su bolje upoznali njegovu prvu pjesničku svesku, GOST NIOTKUDA sasvim sigurno nije mnogo ni oduševila. Nepobitna, ipak, ostaje činjenica da je riječ o autoru velikih mogućnosti i, što je važnije, ne manjih sposobnosti da čitaoca osvoji čak i tekstovima u kojima su nataložene častice spisateljske »nediscipline«.

nova edicija književne omladine bih

Kasim Ihtijarević:ESEJI O KULTURI MLADIH
Žarko Milenić: NEDOVRŠENE PRIČE
Antun Lučić: PRIZORI
Ljupko Račić: PORODILIŠTE BALEGARA
Književna omladina BiH Sarajevo 1988. godina

saša radonjić

Nastojanja Književne omladine BiH da u okvirima republičkog literarnog prostora, a i šire, postane relevantan književni činilac su, prvo već zapaženim listom KNJIŽEVNA REVIJA, a sada i kolom novih knjiga dobila svoja ovoplođenja. Sa obzirom na situaciju u kojoj se danas nalaze kulturološke djelatnosti uopšte sve što je KO BiH u relativno kratkom roku od godinu dana učinila, može se okvalifikovati kao pravi poduhvat. Valja napomenuti da je sa Književnim omladinama Hrvatske i Srbije koje imaju uveliko razredenu i koncepciju i uredivačku politiku.

U prvo kolo, uređivački odbor edicije koji sačinjavajú Atif Kujundžić, Milenko Stojičić i Antun Lučić, odlučio se da uvrsti dvije knjige poezije, jednu proze i jednu eseja.

Sa obzirom da priroda problematike kojom se bavi Kasim Ihtijarević u knjizi ESEJI O KULTURI MLADIH nije u izrazitom fokusu mojih interesovanja, izostaviću neki dublji zahvat i navesti samo nekoliko stavki opisne naravi. Dakle, u prostoru od 13 tabaka Ihtijarević je rasloji svoje tekstove u 7 tematskih okružja i uvodno poglavlje naslovljeno kao »Teorijski pristup«, odnosno — premise za izvođenje opisne definicije kulture mladih. Slijede nadnaslovi — Iskustva BEAT generacije, HYPPY kultura između tame i sjaja, Tradicija i sadašnjost ROCK kulture, YOGA i misticizam, Pokret HARE KRIŠNA, RASTAFARI pokret, Kultura i stilovi mladih u samoupravnom društvu. U sklopu svakog od ovih sedam tematskih blokova nalazi se po 3-5 podnaslovnih jedinica.

Prva knjiga Kasima Ihtijarevića, očevidno radena sa nemalim pretenzijama, svoje prave atribute dobit će iz pera sociologa kulture.